

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep,
0030 Oslo

Vår dato:
04.06.2013

Høring Ny fordeling av Norsk Tippings overskudd

Innledning

Vi viser til Kulturdepartementets høringsbrev av 30.04.2013 og takker for anledningen til å gi våre kommentarer vedr. forslag til endringer i fordelingen av overskudd fra Norsk Tipping AS til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner gjennom tippenøkkelen.

Norsk Folkehjelp støtter fullt ut den norske, ansvarlige spillmodellen og hovedlinjene i departementets forslag til endringer i fordelingen av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Samtidig er vi bekymret for at den stadige reguleringen av spillmarkedet skaper usikkerhet rundt inntektsgrunnlaget for våre frivillige og samfunnsnyttige aktiviteter i Norge.

Som følge av automatereformen har myndighetene et stort ansvar for å påse at Norsk Folkehjelp og de andre organisasjonene i 10H har stabile og forutsigbare rammevilkår.

Norsk Folkehjelp sender høringsinnspill sammen med 10 H. I tillegg ønsker Norsk Folkehjelp å gi utdypende kommentarer vedr. forslag til ny ordning.

Fast andel til Redningsselskapet, Røde Kors og Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er svært glad for Kulturdepartementets vurdering av den frivillige beredskaps- og redningstjenestens høye samfunnsverdi. Av dette følger viktigheten av å sikre rednings- og beredskapsoppgaver og at Norsk Folkehjelp bør sikres en fast andel i en ny ordning. Vi er glade for at Kulturdepartementets ser betydningen av å sikre at ikke norsk beredskap svekkes med en ny modell.

I høringsbrevet står det at andelens konkrete størrelse vil måtte presiseres nærmere i forbindelse med utarbeidelse av ny fordelingsmodell. Vi forutsetter at andelen til redningstjeneste og beredskap ikke reduseres.

Behovet for og kravene til den frivillige redningstjenesten er økende, noe som fører til økende behov for ressurser til rekruttering og opplæring av frivillige mannskaper, materiell, øvelser, fagutvikling og organisering av frivillige. Vi forutsetter derfor at andelen til den frivillige rednings- og beredskapstjenesten øker i takt med øvrig vekst i overskuddet fra Norsk Tipping.

Frivillig ressurs – bærebjelken i den norske redningstjenesten

Stortinget og regjeringen har i gjentatte vedtak understreket verdien av den lokalt forankrede frivillige beredskapen. Både i Gjørv-kommisjonens rapport og Stortingsmelding om samfunnssikkerhet er man tydelige på verdien av dette arbeidet.

Det er disse ressursene som alltid rykker ut når folk er savnet eller har kommet til skade i fjellet og på sjøen. Forutsetningen for at vi skal kunne bo og være aktive i hele landet er at vi har en desentralisert redningstjeneste, med kort responstid.

Redningstjenesten må være landsdekkende og lokalt forankret

Verdien av en lokalt forankret redningstjeneste basert på frivillighet er vanskelig å tallfeste. Hovedredningssentralen opererer med et tall på 2 millioner innsatstimer årlig.

Norsk Folkehjelp mener at det er grunnleggende riktig at kriteriet for å få støtte er at man krever at organisasjonene har et landsdekkende fokus. Vi kan ikke ha ambisjoner om en «a-redningstjeneste» og en b-redningstjeneste» ut fra hvor man bor i landet. Nettopp de landsdekkende organisasjonene sikrer at vi har like kursplaner, innsatsplaner og felles nasjonal beste-praksis i redningsinnsats.

Norsk Folkehjelp er etablert med lokallag i hele landet. Vi tilpasser vår beredskap til lokale behov og er en aktør som i samråd med lokale myndigheter ser på hvor det er sårbarheter i lokal beredskap. Frivillighetens natur er at vi både kan utfordre og utvikle der det er behov for det. For flere typer av redningsinnsats er det frivillige som er primærressursen i samfunnet, slik som søk i snøskred, leteaksjoner, henting av pasienter utenfor vei og ulike typer rednings i terrenget. Samtidig så er det frivillige som raskest kan forsterke det offentlige med ressurser ved katastrofe og som typisk har motiverte mannskaper, med høy kompetanse og god organisering.

Kravene til den frivillige redningstjenesten er økende.

Kombinasjonen av at nye grupper bruker naturen, at ferdsel i fjellet nå i større grad skjer uavhengig av årstid/sesong, at antall aksjoner øker og forventningene i publikum til rask og effektiv redningstjeneste er økende, medfører at vi må tilpasse både utdanning, øvingsmønster og materielloppsett tilsvarende.

Samhandlingsreformen vil føre med seg at stadig flere syke personer vil befinne seg i en kommune. I tilfelle ekstremvær eller andre forhold der kritisk infrastruktur bryter sammen kan vi regne med at det blir behov for lokale beredskapsressurser som kan gjøre innsats. Forutsetningen for å kunne støtte samfunnet ved større uønskede hendelser og katastrofer er hyppig innsats i redningstjenesten.

Forebygging sentralt for redningstjenesten

Norsk Folkehjelp, Røde Kors og Redningsselskapet har en stor forebyggende innsats noe som gjør at de skiller seg fra andre mindre og mer spesialiserte organisasjoner. Det er en sterk tradisjon i disse organisasjonene for forebyggende arbeid både rettet mot den generelle befolkningen og inn mot risikogrupper. Gode eksempler på dette er drukningsforebygging, sjøvett, forebygging av skredulykker, generelt fjellvett (de ti fjellvettreglene) og ikke minst opplæring av befolkningen i førstehjelp. En forutsigbar økonomi er en viktig forutsetning for å ta nettopp et slikt bredt samfunnsansvar.

Aktiviteter med stor samfunnsverdi

Verdien av en redningstjeneste basert på frivillighet kan måles i sparte kroner for samfunnet sammenliknet med prisen ved en profesjonell modell. Samtidig er det viktige elementer i beredskapen man da ikke fanger opp. Slik som: bred folkelig deltakelse, lokal forankring, eierskap til redningstjeneste og ikke minst forebyggende arbeid. Norsk Folkehjelp er ikke kun en aktør som rykker ut når ulykken har skjedd. Vi er også en aktør i utviklingen av lokal beredskap.

For at den frivillige redningstjenesten skal bestå er den avhengig av følgende:

- Rekruttering av nye frivillige mannskaper til innsats i redningstjenesten
- Utdanning av nye og eksisterende mannskaper
- Standardisering av innsats/planverk
- Øke antall øvelser og styrke lokal øvingsaktivitet
- Sikre nødvendig fagutvikling
- Styrke ordninger som bidrar til godt redningsmaterieell lokalt
- Organisasjonsarbeid/rådgivning til lokale ledd

Samfunnsverdien av en frivillig beredskap må i siste instans vurderes på basis av konkrete aktiviteter og utviklingen av lokal beredskap. Fordeling av midler må derfor knyttes opp til dette.

Kriterier for å delta i den generelle søknadsbaserte ordningen

Norsk Folkehjelp har gjennomgått departementets forslag til kriterier og Oxfords modeller. Vi vil her kommentere forslagene til kriterier og gi innspill til tilleggskriterier:

1) Lotteriverdig og registrert i Lotteriregisteret

Norsk Folkehjelp støtter dette kriteriet i og med at det er overskudd fra spill under Norsk Tipping som skal fordeles og mener derfor at organisasjoner som skal fordele disse inntektene også bør være lotteriverdige organisasjoner.

2) Medlem i frivillighetsregisteret

Oxford Research og Kulturdepartementet anbefaler at et av kriteriene skal være at organisasjonen er registrert i Frivillighetsregisteret.

De aller fleste norske foreninger kan registrere seg i Frivillighetsregisteret. Som frivillig virksomhet regnes aktiviteter som ikke gir fortjeneste. Dette gjelder:

- ideelle foreninger
- alminnelig stiftelse som ikke foretar utdelinger, eller som bare foretar utdelinger til frivillig virksomhet
- næringsdrivende stiftelse som bare foretar utdelinger til frivillig virksomhet

Det er altså ikke et krav at en organisasjon som står i frivillighetsregisteret skal drive med frivillig arbeid, ei heller at den skal være demokratisk oppbygd.

Norsk Folkehjelp er for så vidt enig i at dette kriteriet skal være med, men det fordrer følgende kriterier i tillegg få å sikre at midlene faktisk går til frivillig aktivitet:

- ***frivillig aktivitet er en viktig del av virksomheten***
- ***organisasjonen er demokratisk oppbygd.***

3) Landsdekkende

Norsk Folkehjelp støtter kravet om at organisasjoner som skal motta midler må være landsdekkende. Vi foreslår at det etableres en tydelig definisjon av landsdekkende som for eksempel «etablert organisasjonsledd som jobber ut fra formålet til organisasjonen i alle landsdeler og i minimum 80% av landets fylker». Dette vil bidra til forutsigbarhet og gi rom for avklaring av hvem som faller innenfor kriteriet.

Det er spesielt krevende for en organisasjon å være landsdekkende. Det krever at man har et fokus på organisasjonsbygging og organisasjonsarbeid i et geografisk perspektiv, og at man har ressurser til å følge opp en slik organisering. Samtidig er det kritisk at viktige samfunnsoppgaver løses av organisasjoner som er landsdekkende grasrotorganisasjoner. I arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap betyr det mye at dette arbeidet har bred nasjonal forankring. Konkret i en operativ sammenheng er det viktig at en frivillig organisasjon arbeider ut fra en etablert nasjonal beste praksis slik at ressursen kan mobiliseres til og fungere i andre geografisk områder når det er behov for kraftsamling slik som for eksempel ved ekstremvær, flom og andre katastrofer/kriser.

4) Ikke fortjenestebaserte, med frivillig virksomhet som viktig del av virksomheten

Norsk Folkehjelp støtter kravet om at organisasjonene må ha frivillig virksomhet som viktig del av virksomheten. I dette ligger det både at organisasjonene har *en lokal forankring, er demokratisk organisert og ikke minst at de utøver sin tjeneste ved bruk av frivillige*. Frivillig må i denne sammenhengen knyttes til at man gjør en aktivitet for andre.

Norsk Folkehjelp erfarer imidlertid at mange organisasjoner ønsker å smykke seg med begrepet «frivillighet». Det er ikke akseptabelt at man vanner ut begrepet frivillig til f.eks kun å være giver eller støtte medlem. Norsk Folkehjelp mener det er viktig for ordningen at den baserer seg på faktisk organisering av frivillige og frivillig aktivitet.

5) *Andreorientering*

Norsk Folkehjelp er enig at i ordningen kun bør være for humanitære organisasjoner som gjør noe for andre. En del av organisasjonene som ligger innenfor kategorien «andreorienterte» foreslås tatt ut av denne ordningen da de får støtte andre steder. Vi vil her bemerke at det allerede eksisterer andre ordninger for driftsstøtte til interesse- og pasientorganisasjoner. Dessuten har disse organisasjonene mulighet for å ta en høyere medlemskontingent enn organisasjoner som har bredt humanitært virkefelt, da pasientorganisasjonene yter tjenester og goder til medlemmene. Norsk Folkehjelp mener derfor at dette kriteriet bør avgrenses ytterligere.

6) *Norsk Folkehjelp forslag til øvrige kriterier:*

Det foreslås følgende kriterier i tillegg:

a) Demokratisk oppbygd.

Dette er et sentralt kriterium. Kriteriene må sikre at organisasjonene som kan motta støtte er medlemsstyrte, demokratisk oppbygd og med stor grad av frivillighet. Det er viktig at medlemmene har reell mulighet til påvirkning. Dette er sentralt for å ivareta den nordiske frivillighetsmodellen, hvor organisasjonene er en arena for å danne sosiale forbindelser og at de fungerer som ”skole i demokrati”.

Det er en tendens til at en del nye organisasjoner velger stiftelse som organisasjonsform, da dette er rimeligere og mindre krevende administrativt. Dette er bekymringsverdig ut fra et demokratiperspektiv. Det er viktig at ikke denne ordningen bidrar til ytterligere økning i ikke-demokratiske organisasjoner.

b) Organisasjonen har vært i drift i minimum fem år

Det bør settes et minimumskrav til alder på organisasjonen. Organisasjonen bør være mer enn fem år gammel, for å sikre at dette ikke er en organisasjon som er en døgnflue.

c) Norsk organisasjon:

Det er viktig at ordningen kun tilgodeser norske organisasjoner, for å unngå at internasjonale organisasjoner etablerer seg i Norge for å nyte godt av ordningen.

d) Nasjonal virksomhet.

Midlene bør kun gå til aktivitet i Norge, for å bygge opp under enerettsmodellen til Norsk Tipping, hvor midlene skal gå til samfunnsnyttig aktivitet i Norge.

Samlet oversikt – forslag til kriterier i ny ordning:

1. Lotteriverdig
 2. Registrert i Frivillighetsregisteret
 3. Landsdekkende
 4. Frivillig aktivitet stor grad av virksomheten
 5. Andreorientert
 6. Demokratisk oppbygd
 7. Alderskrav til organisasjonen
 8. Norsk organisasjon
 9. Nasjonal virksomhet
-

Konsekvenser av ny ordning

Midlene skal gå til samfunnsnyttige og humanitære formål. Spørsmålet en må stille seg er om det blir mer samfunnsnytte med ny modell, eller om det kun er en spredning av midler til mange formål, som faktisk fører til at det blir *mindre* samfunnsnytte totalt sett for Norge. I høringsnotatet antydes det at 200-300 organisasjoner vil kunne komme inn under ny ordning, det vil si at det blir lite midler per organisasjon. Med ekstra kriterier som foreslått over vil antallet søknadsberettigede organisasjoner kunne reduseres, men det vil fortsatt være svært mange organisasjoner som kommer med.

Dette griper inn i hvordan vi ønsker at det frivillige Norge skal utvikle seg og, ikke minst, hvordan vi skal sikre et sterkt sivilsamfunn med organisasjoner som kan være skoler i demokrati, men også et viktig korrektiv til offentlige myndigheter. Det sistnevnte krever sterke organisasjoner. Det kan på kort sikt være behagelig for myndighetene, lokalt og sentralt, å ha mange, svake organisasjoner som kun jobber lokalt. Prinsipielt og reelt er imidlertid Norge tjent med organisasjoner som har ressurser også til å kunne ivareta «vaktbikkjerollen». Dette er viktig for å bidra til å styrke folks tro på demokratiet og mulighet til å påvirke.

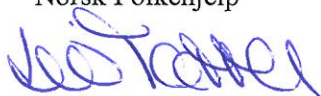
Oxford Research og høringsnotatet fra Kulturdepartementet har konsentrert seg om fordelingsordninger, og i mindre grad sett på hvordan ulike ordninger vil påvirke den frivillige sektor, og hvordan dette igjen vil få konsekvenser for samfunnsnyttene. Målsettingen bør være mer samfunnsnytte, noe som fordrer at selve andelen til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner samlet sett bør utvides utover 18 %.

Norsk Folkehjelp ber om at dette utredes nærmere i forbindelse med høringen som kommer til høsten.

Oppsummering

Norsk Folkehjelp støtter hovedlinjene i regjeringens forslag til fordeling av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Vi er glad for Kulturdepartementet foreslår å sikre viktige rednings- og beredskapsoppgaver og ser frem til videre dialog rundt de konkrete tiltakene som er foreslått. For Norsk Folkehjelp er det viktig at tilskuddet i overgangsperioden minimum blir på dagens nivå og at andelen til den frivillige rednings- og beredskapstjenesten øker i takt med øvrig vekst i overskuddet fra Norsk Tipping

Med vennlig hilsen
Norsk Folkehjelp

Liv Tørres
generalsekretær